

PŘES KOPCE A ŽLEBY

Život nechce nás míti logickými. Například: Tuhle jsem prohlásil, že nechodím do kinematografů. Ale tajemným
 5 řízením osudu seděl jsem právě v den, kdy toto mé prohlášení vyšlo tiskem, v jednom z nich a zevloval jsem celou hodinu na mrkavé obrázky. Přihlížel jsem k cvičení rakouského horského dělostřelectva a to naplnilo hrmostí mé osvědčené patriotické srdce. Pak jsem zažil srdceryvné
 10 drama z uměleckého života a z toho bylo mi nanic.

Život nechce nás míti logickými. Jiný příklad. Není to dlouho, kdy v bodličkové náladě zaplakal jsem, že již nepůjdeme s mistrem Bandouchem do lesa. To již již jsem viděl, kterak čert ho běře i se zahradou. Ale s takovým
 15 člověkem, jako je mistr Bandouch, který je sám skoro čert, nemá ani čert snadnou práci. Tak tedy si ho ještě nevzal, a my přece jsme byli spolu v lese. A sotva naposled. A dokonce na jmelí. Pan učitel chtěl kousek do své domácnosti, mistr Bandouch má zlaté srdce a zlatou žízeň, snad se mu
 20 také po vysokých jedlích zastesklo, a tak jsme tedy šli.

To nám tu napadl právě první a bezpochyby poslední letošní sníh aspoň trochu poctivý. Den byl jako z cukru, a než jsme vylezli nahoru nad myslivnu, bylo nám teploučko a veselo. Sněhem lezlo se jako po měkkých, velmi las-
 25 kavých schodech. Jsem člověk obdařený vedle jiných neřestí také závratí. Na kluzkých místech třesou se mi nohy, přicházím do nejsměšnějších rozpaků a mám chuť sednout a svézt se bez zaplacení. Ale v takovém sněhu i člověk se závratí jest jist jako pták ve vzduchu, vyleze všude a dolů
 30 z příkré stráně letí jen což. Ztratí-li rovnováhu, není to ani tak nepříjemné. Stačí otrásti se po psím způsobu.

Mílovými kroky udělali jsme pěkné kolečko, kopec, žleb, kopec, žleb. Na prvním kopci nebylo nic pro nás. Vlastně bylo, ale to je tak: Ty jedle tu, to jsou ty loňské mršky,
 35 každá jako hrom. Mistr Bandouch není však ten loňský Bandouch. Od zlého člověka dostal po hlavě ránu, která

patřila jinému, svalil se a teď nemá pravé rameno v pořádku. Mimoto má ránu v srdci. A pak děravé kapsy. To je trochu mnoho i na takového čerta. A tak leze, leze, funí a heká, nevzal si rukavice, jedle je kluzká a ledová jako rampouch, v první třetině má toho dost, a honem dolů.

5

Schlípli jsme poněkud. Ale nevzdali jsme se. A tak z vysokého lesa sečí, samým sněhem a dobře pocukrovanými smrčky, pak zmolinou, kde nohy zůstávají vězet, a dolů z příkré stráně na „gerhádky“ a zase sečí nahoru, k černým štíhlým pannám, které jsme loni nemilosrdně obírali. Tu jsme dostali, co jsme chtěli. Snad to byla poslední kanická jedle, na kterou mistr Bandouch vylezl. A teď honem k panímámě na džbáněk.

10

Život nechce nás míti logickými. A nejkrásnější chvíle nám dává tím, že nás svede náhle z cesty, po níž jsme se domnívali, že jíti musíme. Koná-li člověk takový malý let přes kopce a žleby, vzdálen křesťana obecného a jeho bydliště, cítí také překrásně malichernost a nesmyslnost lineálů, o něž se lidé bijí, zatímco podstata věcí a dění jim uniká.

15

20

Na jistých starých kresbách vidíme loď hnanou větry, které dují z úst andílků zamračených i usměvavých. Řekl bych: Větry, dujte! Jednou zprava, podruhé zleva. Jednou k dobrému, podruhé ke zlému. A ty na své kocábce, drž se, abys neztratil rovnováhu. Toť vše.

25

Život také příliš vážnými nechce nás míti. „Světový názor“, jež prý si máme osvojit před „vstupem do praktického života“, mívají lidé obyčejně až na smrtelné posteli. Je to velice krásná věc — pro smrt, ale nikoli pro život. Pro život jsou větry, které dují hned tak, hned onak, nejroztodivnějším způsobem, pro život je moudrost nenadálého okamžiku a moudrost veselá.

30

Zdá se mi, že ve skutečnosti a odjakživa sám běžím stále přes kopce a žleby, stále rovnou za nosem, o jehož špatném čichu jsem se dosud nepřesvědčil. A myslím si, že nechci-li býti ani logický, ani vážný, stávám se nejlogičtějším a nejvážnějším. A zůstávám poctivým.

35

Přes kopce a žleby, kopce a žleby! Směr a cíl jest u boha.

To znamená: nevím o něm nic. A nechci o něm nic vědět. Činím až dost, když se snažím zachovávat rovnováhu. A nemohu jinak. Proto je mi velice lhostejno, co tomu říká Petr nebo Pavel. Jeden chce mít člověka jen básníkem,
5 druhý národním hospodářem. Většina chce, abychom běželi podle nějakého pravítka. Jsi-li básník, choď stále po koturnech a nesnižuj se k tomu, že osla nazveš oslem. Jsi-li člověk antiklerikální a bezbožný, musíš mít raději protestanty než katolíky a v ničem katolickém nesmíš vidět
10 něco pěkného. A tak dále.

Řekli jsme si to tuhle s Františkem Gellnerů. Co chvíli přijde bodrý muž, poklepe ti na rameno a povídá: „Píšete hezké básničky, kreslíte pěkné obrázky, ale poslyšte, upřímně řečeno, do politiky se nemíchejte!“ Člověk už je z toho
15 trochu nervózní a mohl by se státi nezdvořilým. Ve skutečnosti nemá to však špatného smyslu. Překážíme někomu, píšeme-li o věcech politických, poněvadž bezpochyby čte nás několik set voličů. A to je dobře.

Odložil jsem koturny se svým zeleným mládím. Nepotřebuji škorní s vysokými podpatky, poněvadž mohu si
20 kdykoli vylézt na některý náš kopec. Ale člověk ocení lépe ptačí perspektivu, když se někdy omešká trochu v zatuchlém žlebu.

Hlavní věc však je tato: Nemůžeme přece za to, že milujeme i nenávidíme, a příliš mnoho věcí zároveň. Sen i skutečnost. Umění i politiku. A ledacos mezi tím. A že
25 naším povoláním jest nemlčeti.

Kopec, žleb, kopec, žleb. Dnes je krásná pohoda, mezi bílými oblaky probleskuje obloha jako průsvitný strop ze safíru: nebudu přece vysoko v lesní aleji myslit na koupě-
30 chtivého mladočeského vůdce nebo na budoucího šéfredaktora strany práce, schopného spíše prodávat než kupovat! Slova, city, myšlenky jako očištěné pralátky sunou se líbeznou atmosférou ve chvějivém chaosu a náhle jako pod
35 údery slunečních paprsků počnou se krystalizovat. Vzpomenuli si v takové chvíli na nějakého politického holomka, je to snad jen kvůli tomu, abych nejryzejším smíchem poplašil pasoucí se zvěř. Ale já na něho nevzpomenou, poně-

vadž teď mluvím s Duchem svatým o nejkrásnějších a nejsladších věcech a není mi věru nic po tom, že má adoptivní vlast chystá se k zemským volbám.

Kopec, žleb, kopec, žleb. Nejsou všechny dny stejně veselé. Jindy nebesa jsou nemocná, atmosféra je nemocná, tisíc ran cítím a tisíc rád bych jich rozdal. Sešel jsem z našich kopců, které zdřímly si v mlze. Jsem prostý občan ulice. Ale občan tisíckrát uražený ve svých nejlepších citech a nezapomínající. Jest mi, jak snad Mojžíšovi bylo, když sešel z hory Sinaj s deskami zákona a spatřil svůj lid tančiti kol zlatého telete. Vzal desky a mrštil jimi o zemi. Nejsem Mojžíš, jsem prostý občan: kdybych měl desky, nerozbil bych je, ale rozbíjel bych jimi hlavy pustých tanečníků. 5 10

Ale jako jsem nikdy nechválil, tak jsem také nikdy nebil pro věc, která nebyla zároveň mou věcí. Tuto poctivost útoků lidé velmi těžce chápou. Hlavně nebije-li člověk do vzduchu nebo kvůli tomu, aby vyhrával polemiky. Hledá se vždy honorář nebo spokojený úsměv chlebodárcův. Ale chlebodárce nemusí býti vždy odpůrce, může býti v jistých případech aspoň nejlepší z odpůrců. A nikdo nemá práva podezřívati rány podepsané a dočista zřetelné a jedno- 15 20

Hledím na přeběhnuté kopce a žleby. Na kopcích jsme zpívali, ve žlebech jsme bili. Ale každá rána, kterou jsme zasadili, byla zároveň ranou do mostů, jež nás spojovaly s nějakými eventuelními chlebodárci. Počet těch, kteří jsou nám k dispozici, scvrkl se zatraceně. V devětadevadesáti případech jsme nemožní, poněvadž jsme byli vždy zřetelní. O mnohém nespokojenci s námi nebudeme však do smrti věděti, kým jest, z čehož nenásleduje, že by byl záhadou. 25 30

Přes kopce a žleby, kopce a žleby! Bez přílišné vážnosti a beze strachu o logiku, poslušen toliko hlasu života v sobě, jdu, kam mne vede. Mým povoláním jest nemlčeti. Nejsem jím ještě zcela znechucen. Mluvím někdy dosud více než z povolání. Ale i únavu cítím někdy. Chuť mlčeti a zastaviti se na jedné naší stráni nahoře. Víím o jedné, kde by se dalo postaviti hnízdo. Jednou! Bude-li chtít osud. 35

Pak bych si snad zamiloval včely, okopával bych stromky, posílal bych vám růže, rybíz a nemluvil bych o politice, neříkal bych oslu osle, nýbrž zpíval bych jen časem, jako zpívá člověk, když stojí nahoře na kopci.